

Stanisław Garlicki, Stefan Breyer

Pytania i odpowiedzi prawne

Palestra 7/7-8(67-68), 92-96

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

by się okazało, że podatki z tej działki płacił B). Czy jednak z tego wynika, że C nie może się zasłaniać nieznajomością wpisów w obu księgach? Przecież jeżeli prawdziwe są tylko wpisy w „Kw nr 100”, to z mocy § 2 art. 300 pr. rz. na domniemanie powyższe z § 1 tegoż artykułu powoływać się nie można.

Jeżeli więc w danym wypadku wiązą (wg dra Breyera) C wpisy w obu kw., to na mocy art. 43 pr. rz. prawo własności działki nr 2 powinno być utrzymane przy B, natomiast C przysługuje tylko prawo do odszkodowania. I to zarówno przeciwko Skarbowi Państwa, jak i przeciwko succ. A, którzy — formalnie biorąc — powinni byli jednak wiedzieć o pierwszej sprzedaży działki nr 2, gdyż A musiał otrzymać odpis postanowienia sądu o założeniu osobnej kw. dla działki nr 2 i o wpisie własności na B.

Skoro jednak C zaczął się już budować, opierając się na domniemaniu z art. 18 pr. rz., to trzeba zanalizować dokładnie, kto ma większy interes w utrzymaniu działki nr 2 stosownie do art. 73 pr. rz

HIPOTEKARIUSZ

PYTANIA I ODPOWIEDZI PRAWNE

I.

PYTANIE:

Czy zachodzi i jak będzie się kształtować odpowiedzialność cywilna klubu sportowego za następstwa uszkodzenia ciała jego członka (zawodnika) na meczu piłki nożnej?

Wyjaśniając zagadnienie podaję, że w rachubę nie wchodzi odpowiedzialność za uszkodzenie ciała (złamanie nogi) ze strony sprawcy złamania, zawodnika drużyny przeciwnej, który działał nieumyślnie. Ponadto należałoby wziąć pod uwagę, że zawodnik, który doznał uszkodzenia ciała, nie jest ubezpieczony przez klub w PZU.

Osobiście widzę tu następujące aspekty sprawy:

W ogólnych przepisach materialnego prawa cywilnego brak chyba przepisów statuujących taki rodzaj odpowiedzialności, który miałby się wywodzić z samego faktu doznania uszkodzenia ciała w czasie meczu sportowego?

Odrębne zagadnienie — to ewentualny obowiązek klubu ubezpieczenia pracowników od następstw nieszczęśliwych wypadków, obowiązek włożony na nie prawdopodobnie przez władze sportowe.

W razie istnienia wyraźnie ustanowionego tego rodzaju obowiązku, a jednocześnie w razie uchybienia temu obowiązkowi przez klub — niewątpliwą wydaje się w takiej sytuacji odpowiedzialność klubu na zasadzie art. 134 k.z. lub nast., ograniczona — rzecz jasna — tylko do wysokości należnego odszkodowania od PZU.

Czy można jednak pójść jeszcze dalej i nawet mimo braku wyraźnego obowiązku włożonego przez władze sportowe przyjąć, że ubezpieczenie zawodników

dyscyplin bardziej niebezpiecznych (np. boks, piłka nożna itp.) jest obowiązkiem klubu wynikającym z samego rodzaju uprawianej działalności, czyli z rodzaju uprawianej dyscypliny, i że nieubezpieczenie w takich wypadkach stanowi winę w rozumieniu art. 134 k.z., pociągającą za sobą odpowiedzialność cywilną?

M.J.

ODPOWIEDŹ:

I. Prawidłowy jest pogląd pytającego, że sam fakt doznania szkody przez zawodnika w czasie gry sportowej i w związku z tą grą nie uzasadnia jeszcze odpowiedzialności ze strony zrzeszenia sportowego, na zlecenie którego pokrzywdzony brał udział w tej grze. Czynne uprawianie sportu, w szczególności udział w zawodach sportowych, pociąga za sobą pewne nieodłącznie z nim związane ryzyko. Stopień natężenia tego ryzyka jest różny w poszczególnych dziedzinach sportu: niekiedy jest on minimalny (ping-pong), niekiedy zaś b. znaczny (sport motorowy lub boks).

Spoleczne korzyści związane ze sportem każą to ryzyko przyjąć i czyny noszące w sobie skądinąd przedmiotowe znamiona przestępstwa (np. uszkodzenie ciała w boksie) tracić te znamiona ze względu na brak ich społecznej szkodliwości¹. W pewnych wypadkach, tam mianowicie, gdzie istota danej dziedziny sportu polega nie na współzawodnictwie, lecz na walce (boks, zapaśnictwo), przyjąć także należy domniemaną zgodę każdego uczestnika na naruszenie jego nieetykalności cielesnej, kompensowaną uprawnieniem do takiegoż naruszenia nieetykalności przeciwnika.

II. Te względy w dziedzinie stosunków cywilnoprawnych odejmują czynom wyrządzającym szkodę a popełnionym w granicach uprawiania gier sportowych znamiona czynu niedozwolonego.

Czynem niedozwolonym w rozumieniu prawa cywilnego jest każde zdarzenie wyrządzające szkodę i powodujące powstanie obowiązku odszkodowawczego poza istniejącym stosunkiem obligacyjnym². Zdarzenie wyrządzające szkodę poza stosunkiem obligacyjnym powoduje jednak (poza wyjątkami obojętnymi dla omawianego zagadnienia) obowiązek odszkodowawczy tylko wówczas, gdy zawiera w sobie elementy winy w jej obiektywnym znaczeniu.

Winą obiektywną nazwiemy wszelkie postępowanie lub zachowanie się niezgodne z przyjętymi i uznanymi za obowiązujące w danym okresie historycznym normami. Będzie tu chodzić nie tylko o normy ściśle prawne, a więc o nakazy i zakazy opatrzone sankcjami, lecz również o wszelkiego rodzaju reguły wytworzone przez wiedzę i obyczaje, których przestrzeganie dyktuje współzycie społeczne³.

Jeżeli do wyrządzenia szkody doszło w czasie gier sportowych dopuszczonych przez Państwo (np. boks kobiet do takich gier nie należy) i przy zachowaniu obowiązujących reguł sportowych, to czyn wyrządzający szkodę nie nosi znamienia czynu niedozwolonego. Również takich znamion nie ma w sobie zlecenie dane

¹ Arnold Gubiński: Ryzyko sportowe, „Nowe Prawo” nr 10 z 1959 r., s. 1177 i nast.

² Roman Longchamps de Berier: Zobowiązania, wyd. III, Poznań 1948, s. 240. Por. też orzeczn. S.N. z 25.I.1961 r. CR 360/60 (OSN 8/63).

³ Patrz Stanisław Garlicki: Odpowiedzialność cywilna za nieszczęśliwe wypadki. W-wa 1959, s. 23—24.

przez zrzeczenie sportowe swemu członkowi, by wziął udział w prawidłowo zorganizowanej i prawidłowo przeprowadzonej grze sportowej.

III. Na zrzeczeniu sportowym spoczywają jednak obowiązki w zakresie prawidłowego zorganizowania i prawidłowego przeprowadzenia gry sportowej. Uchybienia w tym zakresie mogą uzasadnić odpowiedzialność za szkodę doznaną przez uczestnika takiej gry. Dla przykładu można wskazać na orzeczenie Sądu Najwyższego z 11.IV.1958 r. 2 CR 442/57⁴, w którym Sąd Najwyższy przyjął, że zrzeczenie sportowe odpowiada za dopuszczenie pokrzywdzonego do udziału w zawodach bokserskich bez dostatecznego treningu i bez dostatecznych uprzednich badań lekarskich.

Ze swej praktyki mogą wskazać na przyjęcie odpowiedzialności zrzeczenia sportowego za wypadek motocyklowy przez dopuszczenie do treningowej jazdy na ulicy niedostatecznie zabezpieczonej. Odpowiedzialność zrzeczenia uzasadniona jest nie tylko naruszeniem określonych wymagań regulaminu gier sportowych czy innych przepisów, lecz także ogólnych zasad doświadczenia życiowego, dyktujących podjęcie odpowiednich kroków w celu zabezpieczenia zdrowia i życia w czasie gry sportowej⁵

IV. Niekiedy wypadek, jaki miał miejsce w czasie gry sportowej (należy przez to rozumieć nie tylko same zawody, lecz również wszelkie ćwiczenia, zaprawy, szkolenie itp.), może być uznany za wypadek w zatrudnieniu z mocy rozp. Min. Pracy i Op. Społ. z 1.VII.1954 r.⁶

Zgodnie z § 1 tego rozporządzenia za wypadek w zatrudnieniu uważa się m. in. wypadek, jakiemu uległ pracownik w wykonywaniu funkcji i zadań zleconych mu przez organizacje polityczne, zawodowe lub społeczne. Dotyczy to jednak tylko takiej sytuacji, gdy zlecenie to łączy się w pewien sposób z zatrudnieniem danego pracownika (np. udzielone zostało przez organizację społeczną działającą na terenie danego zakładu bądź też w inny sposób z tym zakładem związaną).

Opierając się na tym przepisie, orzecznictwo uznało za wypadek w zatrudnieniu doznane przez pokrzywdzonego złamanie nogi w zawodach piłki nożnej zorganizowanych przez zrzeczenie sportowe wraz z zakładem pracy, w którym zatrudniony był pokrzywdzony⁷. W wypadku takim pokrzywdzony uzyska świadczenie z ubezpieczenia społecznego, a ponadto może mu przysługiwać roszczenie o rentę wyrównawczą nie tylko w stosunku do zrzeczenia sportowego, lecz także w stosunku do zakładu pracy.⁸

V. Pozostaje do omówienia ostatnie zagadnienie, mianowicie obowiązek zrzeczenia sportowego zawarcia z PZU umowy o ubezpieczenie osobowe swych zawodników, normowane ustawą z 2.XII.1959 r.⁹

Zgodnie z art. 5 tej ustawy obowiązkowe ubezpieczenie osobowe przewidziane jest tylko co do następstw nieszczęśliwych wypadków w komunikacji, wynikłych u pasażerów lub innych osób poszkodowanych.

⁴ Por. OSN 109/59.

⁵ Por. orzecz. S.N. z 9.VII.1958 r. 4 CR 75/58 (OSN 89/59).

⁶ Dz. U. Nr 35, poz. 149; zmiany: Dz. U. z 1958 r. Nr 31, poz. 141 i z 1961 r. Nr 55, poz. 312.

⁷ Patrz orzeczenie S.N. powołane w przyp. 5.

⁸ Dodać należy, że Trybunał Ubezp. Społ. wyjaśnił, iż pod pojęcie organizacji społecznej nie można podciągnąć szkół (TR z 12.II.1959 r. II 336/58 — PiP 2/60, s. 375).

⁹ Dz. U. Nr 72, poz. 357.

Ustęp 4 art. 5 zezwala Radzie Min. na rozszerzenie obowiązku ubezpieczenia na inne grupy osób i zdarzenia losowe, jednakże rozszerzenie takie na wypadki sportowe dotychczas nie nastąpiło. Nie ma więc ustawowego obowiązkowego ubezpieczenia osobowego uczestników gier sportowych.

Centralna Rada Związków Zawodowych w dn. 29.IV.1958 r. zawarła porozumienie z PZU, mocą którego wprowadzono bezimienne ubezpieczenie umowne od nieszczęśliwych wypadków przy uprawianiu wszelkiego rodzaju sportów. Ubezpieczenie to obejmuje wszystkich członków poszczególnych klubów i zrzeszeń sportowych pionu związkowego, zgrupowanych w federacjach sportowych. Wnioski ubezpieczeniowe obowiązane były zgłosić we właściwym inspektoracie PZU wszystkie kluby sportowe i zakładowe ogniska krzewienia kultury fizycznej, a dowodem objęcia ubezpieczeniem jest legitymacja członkowska.

Podobne porozumienia dla ludowych klubów sportowych i ludowych zrzeszeń sportowych zawarło z PZU Zrzeszenie LZS 9-15.I.1959 r., Zrzeszenie Sportowe „Start” 27.III.—5.IV.1958 r., Federacja Klubów Sportowych „Gwardia” 29.IV.1959 r. oraz Akadem. Związek Sportowy 30.XII.1958 r.—3.I.1959 r. Kluby wojskowe zaś obowiązane są do zawierania indywidualnych umów o ubezpieczenie.

Jeżeli więc Klub, o który chodzi w pytaniu, należy do jednej z wymienionych wyżej central i mimo powyższych ogólnych porozumień nie zgłosił wniosku ubezpieczeniowego do właściwego inspektoratu PZU, to tego rodzaju zaniechanie stanowi czyn niedozwolony, który pozostaje w normalnym związku przyczynowym z niemożnością uzyskania przez pokrzywdzonego odszkodowania z PZU, co uzasadniałoby odpowiedzialność Klubu do wysokości sumy ubezpieczeniowej.

STANISŁAW GARLICKI

II

PYTANIE:

Czy można nabyć nieruchomość przez zasiedzenie, jeżeli posiada się tytuł własności do nieruchomości na podstawie aktu notarialnego?

X i Y, dwaj bracia, otrzymali tytułem darowizny niepodzielnie od swego ojca działkę gruntu na mocy aktu notarialnego. Obecnie jeden z nich złożył do sądu wniosek o zniesienie współwłasności.

Sąd Powiatowy wniosek oddalił, wychodząc z założenia, że bracia posiadali w określonych granicach współwłasność gruntu przeszło lat 50, nabyli zatem swój udział w określonych granicach przez zasiedzenie.

Sąd Powiatowy nie rozważył bliżej artykułu 99 pr. rzecz. zaznaczając krótko, że nie ma on zastosowania przy zasiedzeniu.

ODPOWIEDŹ:

Zdaniem moim postawione wyżej pytanie nie może mieć zastosowania do opisanego w nim stanu faktycznego. Wymienieni bowiem współwłaściciele mieli tytuły własności udziałów we wspólnej nieruchomości, a nie do jej oznaczonych

części powstałych w wyniku nieformalnego podziału fizycznego, które są przedmiotem zasiedzenia. Jeżeli sąd w postanowieniu mówił o zasiedzeniu udziałów, to jest to nieściskość. Chodzi więc tutaj o różne przedmioty własności. Ktoś, kto ma udział we wspólnej nieruchomości, może się stać właścicielem oznaczonej części tej nieruchomości (czy nawet całej nieruchomości) na podstawie orzeczenia sądowego (np. przy zniesieniu współwłasności, przy dziale spadku, realizacji roszczenia z art. 73 § 2 pr. rz.) lub administracyjnego (scalenie, wymiana gruntów itp.), albo też w drodze zasiedzenia. W ten ostatni sposób wiele pierwotnych współwłasności ulega likwidacji.

Arykuł 99 pr. rz. stanowiący, że roszczenie o zniesienie współwłasności nie podlega przedawnieniu, może mieć zastosowanie tylko dopóty, dopóki współwłasność istnieje. Z chwilą gdy przestaje ona istnieć (m. in. na skutek zasiedzenia oznaczonych części nieruchomości w miejsce dawnych udziałów), roszczenie to staje się bezprzedmiotowe.

Sytuacja ta jest podobna do tej, jaką przewiduje art. 58 pr. rz., w myśl którego roszczenia wynikające z własności nie ulegają przedawnieniu (odnosi się to również do udziałów w nieruchomości). Również ten przepis działa tylko tak długo, dopóki istnieje nieruchomość w znaczeniu prawnym oraz dopóki osoba trzecia nie nabędzie własności tej nieruchomości m. in. przez zasiedzenie.

STEFAN BREYER

GŁOSY CZYTELNIKÓW

|

EDWARD SKRĘTOWICZ

Czy można stosować przepis art. 331¹ k.p.k. przy kradzieżach leśnych z art. 5 § 4 ustawy z 18.VI.1959 r. o odpowiedzialności karnej za przestępstwa przeciw własności społecznej (Dz. U. Nr 36, poz. 228).

1. Zmiany dokonane nowelą z dnia 27 listopada 1961 r. w sprawie przyznania sądowi prawa do orzekania z urzędu o odszkodowaniu cywilnym stanowią *novum* w naszym ustawodawstwie karnym, chociaż w innych systemach instytucja ta znana już jest od dawna¹.

Pomijając teoretyczne rozważania, które nie zawsze idą w parze z praktyką sądową, chcę poruszyć kwestię możliwości stosowania § 1 art 331¹ k.p.k. przy kradzieżach leśnych z art. 5 § 4 wspomnianej w nagłówku ustawy z 18.VI.1959 r.

Celem moich uwag nie jest bynajmniej usiłowanie rozwiązania tego zagadnienia. Chodzi mi raczej o przedstawienie wątpliwości, które wymagają właściwego roz-

¹ Szczegółowo problem ten omówiony został przez W. Daszkiewicza w artykule pt.: Zasadzenie odszkodowania z urzędu („Palestra” nr 9/1962, str. 41 i nast.) oraz przez S. Waltosia w artykule pt.: Zasadzenie z urzędu odszkodowania w procesie karnym (PiP nr 9/1962, str. 605 i nast.).